

A CENZÚRÁN INNEN

Az ateizmus ideológiai szerepe a mai Romániában

A vallás kérdéseiben lényegében minden kommunista rezsim hasonló álláspontot foglal el, az intézkedések szintjén azonban - sőt az ideológiában is - ez az álláspont különféleképpen jelentkezik.

E cikk írója a romániai helyzetet igyekszik felvázolni, egyrészt azért, mert ezt ismeri jobban, de azért is, mert véleménye szerint, minden leplezési kísérlet ellenére, a román társadalom szerkezetéből és agresszivitásából eredően a legkiélezettebben itt jelentkezik ez a kérdés.

Mint a címből is következik, az alábbiakban az olvasó nem az istenhit vagy az ateizmus elméleti kérdéseiről talál eszmefuttatást, még csak a marxista ateizmus filozófia-történeti előzményeire vonatkozó utalásokat sem, írásunk csupán arra szorítkozik, hogy rávillantson: a kommunista ideológia miért éppen azt vette át az emberiség szellemi örökségéből, amit átvett, miért éppen azt vallja, amit vall.

A világ megismerhető - állítja a „tudományos” materializmus alapjain állva ez az ideológia /1/, s erre az állításra építve egy egész harci arzenált kovácsol magának hatalmi törekvéseinek érvényesítése számára. Közben a saját megfogalmazásának paradoxalítását sem veszi észre, ugyanis, ha azt mondom, hogy a világ a végtelenben ismerhető meg, ez azt is jelenti, hogy: valamikor (ha a végtelent elérhetőnek tekintem), de azt is, hogy: sohanapján. Ennek a - lényegében igaz - állításnak a paradoxalítását nem azért nem veszi észre, mert nem akarja, hanem azért nem, mert képtelen felfogni a paradoxalítást, de ugyanakkor az, mind stratégiai, mind taktikai szempontból elfogadhatatlan számára. Szerinte az ellentétek vagy feloldhatók, vagy antagonisták. Feloldhatók, természetesen, a szocialista társadalom ellentmondásai. Ami az antagonista ellentmondásokat illeti, azok a marxista filozófiában - Hegel nyomán - az úgynevezett szintézisben „megtartva meghaladódnak”, a társadalmi gyakorlatban azonban az ellentétpár egyik tagjának - annak, amelyik nem egyezik a pártelképzelésekkel -, még „meghaladva” is lehetőleg nyomtalanul el kell (vagy el kellene) tűnnie, hiszen veszélyezteti azt az egyhangú konszenzust, mely látszatának megteremtésére, különösen Romániában, oly változatos eszközöket dolgoztak ki. Ennek a társadalmi gyakorlatnak az erőterében tenyésznek azok a valóban „egydimenziójú” emberek, akik ma is az ötvenes évek fekete-fehér színjátásával bírnak, csupán megközelítési és reagálási módjaik színesedtek kissé, s akik azóta csak annyit fejlődtek, hogy a dolgokat (divatszerűen) „komplexitásukban” látják, ami valójában csak a felszíni összefüggések szélesebb skálájú áttekintését jelenti.

A kommunista ideológia önmaga és a vallás között kibékíthetetlen ellentmondást tételez, ami megfogalmazásában egyenértékű a vallás és a tudomány ellentétével.

A tudomány maga a kétségbevonhatatlan igazság /2/. Eredményei leellenőrizhetők, megmérhetők - tehát nem fantazmagóriák. A megismerés expanzív irányzata a tökéletes megismeréshez fog vezetni, és ennek a felfogásnak a bajnokait az sem zavarja, hogy minden megválaszolt kérdés új még meg nem válaszolt kérdéseket vet fel, amit úgy is lehet értelmezni, hogy minél többet ismerünk meg, annál kevesebbet tudunk (de hát ez is paradoxális).

Mivel a tudomány a leellenőrzött igazság, ezért a marxista társadalomelméletet is tudománynak kiáltják ki, szembeállítva a „kapitalista” szcientizmussal /3/. Valóban el is tér attól, csupán az a probléma, hogy a szcientizmus „meghaladása” ez esetben nem egyéb, mint a reáltudomány lineáris logikájának önkényes kiterjesztése a társadalomra /4/, melyben ez a logika valójában nem érvényes. A valódi érvelések így adják át a helyüket ál-érveléseknek, melyek (egy másik különbség a szcientizmussal szemben) egy alapvetően irracionális tényezőre, a földi boldogság megvalósíthatóságának hitére épülnek.

Így lesz a dialektikus és történelmi materializmus „tudománya” az egyén társadalmi boldogságának csálthatatlan receptjévé, amely végeredményben a napi (mindig változó, de mindig tévedhetetlen) pártpolitikában ölt testet. Következésképpen tehát maga a pártideológia is tudomány, ezért a tudományos szemlélet univerzális elterjedése mintegy biztosítéka eme ideológia elfogadásának, a hatalmát féltő pártapparátus által igényelt ellenvélemény nélküli, össznépi támogatás megvalósításának. A „tudományos” világnézettel felvértezett, így megnövekedett öntudattal rendelkező egyén megérti a társadalmi fejlődés számára felvázolt folyamatának „objektív törvények által irányított” logikai menetét, és a belésulykolt öntudattal rendelkezve, a szocializmus és kommunizmus romániai győzelmébe vetett „tántoríthatatlan hittel” /5/ fogja követni pártunk és főtitkárunk „értékes útmutatásait” /6/, minek is közvetlen eredménye lesz a boldogság netovábbjának megvalósítása (amiből éppen elég ízelítőt kaptunk - különösen az utóbbi időben - a nélkülöző és a jogállam látszatával megvert Romániában).

Ezért veszélyes a vallás, mert - azon felül, hogy *más* gondolkodásmódot jelent, olyat, mely a földinél hatalmasabb Istent ismerve el, szellemileg nem hajlandó alávetni magát a világi irányításnak - paradoxiaokban gondolkodik (talán különösképpen a katolikus vallás). A paradoxiaák elfogadására beállított gondolkodás pedig elutasíthatja a pártideológia egyértelmű (és így legalábbis egysíkú) beállításait. A megismerhetetlen bevállása a tévedhetőség elismerését jelenti, a párt azonban, mint tudjuk, különösen társadalmi kérdésekben, tévedhetetlen. Ezért kell tehát minden áron a vallás logikáját a tudomány logikájával helyettesíteni - minden területen. Ezért kell a vallást - lejárátásának egyik módszereként - a vallási tanok ideológiaként való felhasználásával azonosítani, és visszamenőleg azzal vádolni meg, hogy azokban a korokban is az emberek „forradalmi lendületének” leszerelését szolgálta, amikor a marxista történet-értelmezés szerint sem voltak meg sem a társadalmi feltételei, sem az ideológiája annak, hogy az emberek egy szabadabb és jobb életet harcoljanak ki maguknak - amikor tehát a vallás valóban menedék volt a kiúttalanságban.

A régi uralkodók istenítését felhánytorgatni pedig /7/ - éppen Ceaușescu Romániájában, ahol a pártvezér (no, meg a felesége) köhüntésére is üdvözlő-táviratok és nyilatkozatok ezreit szervezik meg - valóban tragikomikus.

Az adott renddel való megbékélés vádja érdekesen jelentkezik a jelenben, ha logikusan végiggondoljuk a dolgot. Aki az adott renddel megbékél, az nem akarja az újat, a jobbat. Az új a pártprogramban nyer megfogalmazást. Aki tehát a pártprogrammal nem ért egyet, az az újat, a jobbat nem akarja, vagyis társadalomellenes. Ha a vallás a belenyugvást tanítja, akkor a vallásos ember lényegében a párt politikájával áll szemben, tehát társadalomellenes. És még akad, aki nem áttolja kijelenteni, hogy „A szocialista állam teljes bizalommal van minden állampolgára iránt.” /8/ (Persze lehet, e sorok írója téved, és a szillogizmusok nem tartozékai a „tudományos logikának”, és így e fenti gondolatsor érvényét veszti a szocializmus viszonyai között, melyeket, mint láttuk, e logika ural.)

Viszont éppen ellenkezőleg, haladó az az egyén, amelyik döntéseit „szabadon” hozza, vagyis a társadalmi igényekkel összhangban /9/ (melyeket természetesen megint csak az élcsapat, vagyis a párt tud igazán megfogalmazni).

A vallásos ember - mint számos forrásból megtudhatjuk - elidegenedett ember is /10, 11, 12/, és ez a tény súlyos kihatással van öntudatára, magatartására, arra a módra, ahogy a tudományt és a kultúrát befogadja. Furcsa módon azonban - biztosan véletlenül - említést sem találunk a munkától való elidegenedésről, mely vonatkozásban a szocializmusban - lévén, hogy az ipari munka menete kevésbé ismer rendszerhatárokat - egyáltalán nem javult a helyzet, sőt... A fogalmat tehát úgy alkalmazzuk, ahogy javunkra szolgál. S nagyszerűen felhasználható az a Marx-idézet is, mely szerint „A magától elidegenedett ember ugyanakkor saját lényegétől elidegenedett gondolkodó is”, hiszen ez a fiktív „emberi lényeg”-fogalom, mint minden lényeg, valójában megfoghatatlan és meghatározhatatlan, de miután adottnak és ismertnek vesszük, nagyon jól lehet vele manipulálni.

„Elidegenedett, egydimenziójú” - mondja a vallásos emberről /13/ (aki pedig feltehetően felismeri a társadalmi - és pszichikai - szféra morális kettősségét, a jó és a rossz szükségszerű együttélését és kiküszöbölhetetlen realitását) az az ideológia, mely a totálisan jó társadalom bizonyosságának állításával totalitárius rendszert hoz létre. Ebben mindig az a jó és az az igaz, ami a hatalom fenntartásához szükséges, és így válik az „igazság” a párhatalom megőrzésének függvényévé.

Az ateista erkölcsileg is magasabb rendű, hiszen az antagonista osztályok társadalmára az egoizmus, az individualizmus, az erkölcsi gátlások hiánya jellemző /14/. (S ha meggondoljuk, hogy százmilliók élnek ebben a fertőben!) Igazi humanizmus is csak a marxista ateistát jellemezheti.

Ha közelebbről akarjuk megvizsgálni, mit is jelent ez a „humanizmus”, akkor az egyenlőség fogalmából kell kiindulnunk, mely éppen a kereszténységnek köszönheti elterjedését, és amely csak a francia forradalmat megelőző időkben „laicizálódott”. Ez a laicizálódás azonban az egyenlődség fogalmát vitte be jelentésébe, és az elvont Isten helyébe az elvont Ember fogalmát állította. (De míg az előbbi valósága vagy nem-léte le nem ellenőrizhető, ez utóbbi realitásának hiánya evidens.) Ez a felfogás nem az elvont emberi lényegről, hanem egy idealizált konkrét emberről beszél, mellyel az egyenlődség elve alapján bárki azonosíthatja magát. Ha ez az elmélet következetes lenne, az igazi individualizmus ideológiájába torkollna (pontosabban: torkollik oda is), egyfajta „szocialista humánussá” megfejezve azonban a kommunizmus ideológiája számára is salonképesé válik. A „saját igazi napjává” vált ember /15/ a kollektívizmus jellemvonása által válik humánussá, vagyis azért, hogy a közösség érdekeiért „harcol” (ellenkező esetben antiszociális marad). A közösség érdekeit viszont a párt képviseli és fogalmazza meg - lám a kör megint bezárul. A csapda is, melyet a pártideológia állított a humánus jelzőt igénylő alattvalói számára.

Az ateista - szemben a vallással - nem dogmatikus. Természetesen a párt elmélete és gyakorlata sem dogmatikus, hiszen vitába lehet vele szállni. A román állampolgár azonban már fel sem teszi a kérdést, hogy: hol? Azok a gyűlések ugyanis, melyek „elvtársi nyílt vitában” hivatottak a „dolgozó tömegek” véleménynyilvánításának szabad teret engedni, inkább apologetikus szeánszok légkörét árasztják, ahol a hozzászólás szövegét általában előre leellenőrizték.

Az emberi gondolkodás egysíkúsítására irányuló törekvés, az ember kijátszása közösségi és erkölcsi igényei alapján saját lelki világának és erkölcsi érzékének rovására - mindez egyetlen célt szolgál: az uniformizálását /16, 17, 18/. Az új, a kommunista hit, mely

tántoríthatatlan bizalmat igényel a halál utáni (személyes) boldogság ígérete helyett az (úgy tűnik, szintén csupán halál utáni) kollektív boldogság prófécijára számára, minden erkölcsi tulajdonságra apellál, csak a lelkiismeretre, a becsületre és a méltóságtudatra nem /19/, és a társadalmi igazságért folytatott harc egyetlen útját jelöli meg: a beilleszkedését. Ez nevelési célkitűzéseiben nagyon világosan meg is fogalmazódik, és nem véletlen, hogy legkiélezettebben éppen katonai szerzők szövegeiben /20/. Eszerint a pszichikumot programozni lehet, akár egy számítógépet, ez a programozás pedig lehetőleg egyetlen modell alapján történjen, melynek során „pártunk és kormányunk... politikájának helyességéről, tudományos jellegéről szilárd meggyőződések” /21/ alakulnak ki. Ez a nevelés mindenekelőtt a rációra hat, lévén, hogy a magatartás a folyamatok megértése mélységének a függvénye /22/, és nem az erkölcsi vonásoké. A megértés mélységének a mércéje pedig az egyetértés foka.

Ez az elmélet az ember korlátlan nevelhetőségét vallja (nem csoda, hiszen messianisztikus társadalomelméletre épül), minden ellentétes bizonyíték ellenére tagadva az intelligencia veleszületett voltát /25/, állítva, hogy minden embernek egyenlő esélye van a szocialista megdicsőülésre. Ez pedig az „új típusú ember” /26/ státusában csúcsosodik ki, mely a fasiszta felsőbbrendű ember mítoszának egyenes ágú örököseként ugyanazt a funkciót igyekszik betölteni, mint ez: az emberi hiúságra apellálva fanatizálni igyekszik az alávetetteket. Hitlernek ez sikerült, Ceaușescunak szerencsére aligha fog.

Az „új típusú ember” feltétlen tartozéka az ateizmus, mely a szocialista királyhűség egyik alappillére /27/.

Az ateista beállítottság, mely egyébként mindenkinek legbensőbb lelkiismereti ügye maradhatna, így lép egy totalitárius társadalmi rendszerben az embernyomorítás szolgálatába. Egy valóban erkölcsös ateista így kerülhet szembe saját lelkiismeretével, még akkor is, ha úgy érzi, saját lelkiismerete szavára lett ateistává. Ezért (is) embertelen ez a társadalom, mely az istenhívőket nyilvános istentagadásra, az ateistákat pedig (bizonyos szempontból) cinkossá-válásra kényszeríti.

J e g y z e t e k

1.- „Az emberi nemzedékek végtelen sora számára semmi sem megismerhetetlen...” (D. Almas et al.: Pe teme de educație politică a tineretului - Az ifjúság politikai neveléséről -, Ed. Politică, București, 1969, p. 219.)

2.- Id. m. p. 209.

3.- Raducu Constantin: Căi și modalități folosite pentru educarea materialist-științifică a maselor - A tömegek materialista-tudományos nevelésének útjai és módozatai -, Ed. Politică, Buc., 1980. p. 17.

4.- Id. m. p. 42.

5.- „A világ tudományos látásmódjával felfegyverkezve, rendíthetetlen hittel eltelve a szocializmus igazságai és az általa hirdetett értékek iránt, az ember megingathatatlanul halad majd annak végső célja felé.” A. Chircev: Educația moral-politică a tineretului școlar - A tanuló ifjúság erkölcsi-politikai nevelése -, Ed. Didactică și pedagogică, Buc., 1974. p. 50.

6.- „Szilárd politikai-ideológiai meggyőződésekkel (melyeknek részei az ateista és a vallásellenes meggyőződések is) felfegyverkezve a tanulók megingathatatlanul hisznek majd abban, hogy a szocializmus és a kommunizmus győzedelmeskedik hazánkban és az egész világon. Ettől a hittől fellelkesítve arra fognak törekedni, hogy szorgalmas tanulással, minőségi munkával már az iskolapadokban módszeresen felkészüljenek arra, hogy mint leendő állampolgárok aktív módon vegyenek részt a szocialista eszmény megvalósítására irányuló forradalmi harcban, melyet beragyog a munkáosztály ideológiája, s melyet bölcsességgel vezet annak élcsapata, a Román Kommunista Párt.” id. m. p. 26.

7.- Culegere de texte pentru munca dirigintelui - Szöveggyűjtemény az osztályfőnöki munka számára -, Ed. de Stat didactică și pedagogică, Buc., 1961. p. 54.

8.- Raducu Constantin: Id. m. p. 57.

9.- A. Chircev: Id. m. p. 51.

10.- Raducu Constantin: Id. m. p. 17.

11.- Id. m. p. 42.

12.- lec. univ. dr. Marin Călin: Cunoașterea științifică - parte componentă a educației comuniste - A tudományos megismerés - mint a kommunista nevelés része, in: Educația materialist-științifică a elevilor și studentilor - A tanulók és egyetemisták materialista-tudományos nevelése; megjelent a Revista de pedagogie c. folyóirat kiadásában, Bukarest, 1978. 32. old.

13.- Raducu Constantin: Id. m. p. 52.

14.- Id. m. p. 43.

15.- prof. univ. dr. docent Al. Tănase: Dimensiunea culturală laică și ateistă a educației socialiste - A szocialista nevelés laikus és ateista kulturális dimenziója, in: Educatia materialist-științifică a elevilor și studentilor, id. kiadás, p. 8.

16.- „Elmondhatjuk, hogy első ízben a szocialista társadalomban, különösképpen pedig a kommunizmusban jönnek létre a feltételek egy egységes elméleti és ideológiai világ- és életszemlélet kialakulására.” N. Ceaușescu: A hazai szocialista építés jelenlegi stádiumáról, elméleti, ideológiai kérdésekről és a párt politikai nevelő-tevékenységéről - előadói beszéd az RKP KB 1982. június 1-i bővített ülésén, in: Előre, 1982. június 3.

17.- „A forradalmi pártnak, a haladó erőnek, a munkásosztálynak - mint a társadalom vezető osztályának - a legjobb körülmények között kell eleget tennie történelmi felelősségének mind a termelőerők fejlesztésében, a termelési viszonyok alakításában, mind pedig a dialektikus materialista világ- és életszemléletnek az egész társadalomra kiterjedő érvényesítésében.” N. Ceaușescu: id. m., id. hely.

A továbbiakban hozzáteszi: „Az egységes elméleti, ideológiai világ- és életszemlélet kialakulásához szükséges feltételek megteremtését nem szabad uniformizálásnak, egyik vagy másik tétel vita nélküli elfogadásának szűk értelmezésében felfogni.” (Uo.)

(A gyilkos már szorosra húzta a harisnyát áldozata nyakán, s közben azt hajtogatja: nem akarlak megölni! - a cikkíró megjegyzése.)

18.- „...mindannyiunknak egyetlen nyelvet kell megtanulnunk és beszélnünk, a dialektikus és történelmi materialista forradalmi szemlélet nyelvét.” N. Ceaușescu: id. m., id. hely.

19. „Az új ember formálását, az ifjúság felkészítését szolgáló politikai-nevelő tevékenységben jelentős szerep hárul az iskolára, az oktatás minden fokán. Kezdve az iskolás kor előtti oktatással és végezve az egyetemi oktatással, a gyerekeket a hazaszeretet, a szocializmus, a párt iránti odaadás szellemében, a munka szellemében kell nevelni és felkészíteni, fel kell fegyverezni őket a tudomány és az emberi megismerés legújabb vívmányaival. Az iskola minden fokon neveljen forradalmárt, szenvedélyes, bátor fiatalokat, akik bármilyen áldozatra készek a haza, a szocializmus érdekei, az ország függetlenségének megvédése, a béke szolgálatában.” N. Ceaușescu: id. m., id. hely.

20.- „Következésképp, a nevelési folyamat egységes szabályozása érdekében, az ember egy meghatározott modelljét kell kiválasztani, melyet vonatkozási rendszerként használjon minden nevelő.” gen. maior V. Voichită, loc. col. dr. L. Cudă: Imaginea despre om și practica educării acestuia - Emberkép és nevelési gyakorlat, in: Didactica învățămîntului de științe sociale - A társadalomtudományok oktatásának módszertana -, ed. Militară, Buc., 1980. p. 118.

21.- loc. col. dr. C. Frintu: Rolul științelor sociale în educarea materialist-științifică a elevilor - A társadalomtudományok szerepe a tanulók materialista-tudományos nevelésében. in: id. m. p. 63.

22.- Raducu Constantin: Id. m. p. 32.

23.- Id. m. 20. old.

24.- „A családdal való kapcsolatban az iskola figyelme arra kell irányuljon, hogy a szülőkből a gyermekeik számára követésre méltó példaképet csináljon.” lec. univ. A. Moldovan - lect. univ. C. Tatu: Relația școală-familie...- Az iskola és a család kapcsolata..., in: Educarea materialist-științifică..., p. 39.

25.- prof. M. Toader, prof. T. Pălășan: Evidențierea premiselor psihologice ale credinței religioase... - A vallásos hit lélektani feltételeinek kimutatása, in: Educatia materialist-științifică..., p. 56.

26.- „A felsőbbrendű ember egylényegű a szocializmussal.” dr. P. Berar: Principii ale educației materialist-științifice... - A materialista-tudományos nevelés alapelvei, id. m. 12. old.

27.- Raducu Constantin: Id. m. p. 7.

(Tóth Károly Antal)

A kommunista antiszemitizmus

A kommunista világmozgalom kezdetben, mint minden ellenzéki fellépés, az elvek általánosító nagyvonalúságával mosott egybe minden revendikatív törekvést. A kommunista mozgalom „elvi” fellépése tehetővé tette a hatalmi konkrétságok, a döntések következményének, a társadalmi viszonyítások okszerűségének a figyelmen kívül hagyását. Épp ezért találhatott benne „menedéket” és önigazolást mindenki, aki egyéni sérelmét a társadalom - egyébként jogos - megváltoztatásának indítékaként szemlélte.

A zsidók nagy arányszáma a kommunista - és persze nemcsak kommunista - társadalmi ellenzéki mozgalmakban köztudott. Sokfajta magyarázata van e ténynek. E magyarázatok nemcsak az okokat elemezték, hanem bebizonyították azt is, hogy a zsidó „befolyás”, a zsidó „vezető szerep” sohasem volt rejtett kiterjesztése, érvényesítése valamiféle zsidó érdekszövetségnek, netán „összeesküvésnek”. *A zsidók önmaguk emancipációját* (ami önmagában persze többértelmű, sokvonatkozású mozgásdinamikát feltételezett) *az egész társadalom emancipációjának következményeképpen voltak hajlandók értelmezni*, s ha voltak is ellentétes tendenciák, azok csak szabályt erősítő kivételeknek számítottak. Így Oroszországban - mely mindig is a zsidóüldözés fő fészke volt és maradt a mai napig - a terror egyfajta gettószerű zsidó befelé fordulást, elzárkózást s az emancipáció lehetetlenségére adott „adekvát” válaszként hatványozott ortodoxiát eredményezett.

A kommunista forradalmak „győzelmei” s a nagy emberirtó kampányok mindenütt nyílt vagy rejtett zsidóüldözéshez vezettek: a mozgalom vezetésében részt vett zsidókat likvidálták; azokra, akik idejekorán „keresztény” kommunistákká váltak, megfigyelés, internálás várt.

Az ideológiai alapot a kommunista zsidóüldözéshez - különösen a hitleri barbarizmus elméleti megemésztése és tanulságainak levonása után, amikor is nyílt antiszemitizmus könnyen a kommunista hatalom lényegét feltáró analógiákhoz vezethetett volna - a cionizmus elutasítása, kritikája, mint mozgalom és eszmeáramlat, szolgáltatott.

A cionizmust a kommunista elmélet sajátosan értelmezi, ill. félreértelmezi. A Herzl-féle államalapító tendenciát mindig nagypolitikai céljai és a világpolitikai helyzet alapján ítélték el vagy hallgatták agyon, a Borohov-féle cionista tendenciát, vagyis a „marxista cionizmust” ítélték a legveszélyesebbnek, hisz az nyílt konkurenciával fenyegetett.

A cionizmus harmadik trendjét, amit buta közírói gesztussal *Rotschild*-vonálnak neveznek, maga a szovjet és a legtöbb kelet-európai rendszer is álszentül magáévá tette; e trend lényege, hogy a gazdasági megfontolások függvényében, megfelelő nyomatékkel pártolja és segítse elő az épp aktuális hatalom a zsidók asszimilációját.

A szovjet típusú rendszerek „anticionizmusa” arra épül, hogy a nem-izraeli zsidókat *jogszerűen* nem hajlandók zsidóknak tekinteni, s biztosítani számukra azt a minimális szabadságot, hogy zsidó voltukat saját maguk minősíthessék vallásnak vagy nemzeti hovatartozásnak. Fontos persze disztíngválnunk: a Szovjetunióban vagy Romániában, ahol a diszkrimináció szélsőséges volt és maradt (Ceaușescu politikája nem a zsidókkal, hanem a

kivándorló zsidókkal és nem Izraellel, hanem az amerikai zsidó potenciállal oly kegyes!), a zsidóság *nemzeti* karaktere kívülről és belülről, pozitív és negatív értelmében egyaránt erősödött. Magyarországon, Csehszlovákiában, ahol a társadalmi tűrés európai fogantatású volt, a zsidóság önmagát és a zsidókat csak mint *vallást* szemlélte és tudatosította.

A szovjet rendszerek "anticionizmusa" nyilvánvalóan mondvacsinált, hisz az asszimilációs-cionista törekvéseket messzemenően támogatják, s igyekeznek a zsidó nacionalizmust minden esetben kijátszani más, alkalmasint a zsidókkal vagy pedig a zsidó származású személyek által képviselt hatalommal szembenálló nemzeti-társadalmi erőknek.

A cionizmust viszont, mint ideológiai vörös posztót, minden esetben árgus és ellenséges szemmel nézik, mindenekelőtt azért, mert ez az ellenséges fellépés az egyetlen olyan elnyomatási indok, amely - az oroszok és barátaik reményében - megfelelően képes a zsidóüldözést nem zsidó, hanem osztályproblémának feltüntetni; és ugyanakkor épp az osztályszempont hangsúlyozásával elhessegetni magukról a fasiszmus által is hasonló vehemenciával gyakorolt antiszemitizmus gyanúját.

Ha valaki képes arra - és egy zsidó sorsszerűen kényszerítve van, hogy erre képes legyen -, hogy az osztályszempontok ostoba és esztelen demagógiáján átlásson, akkor kolumbusztojási egyszerűséggel jelenik meg előtte a szovjet típusú zsidóellenesség logikai alapképlete: *anticionizmus egyenlő antiszemitizmus!*

Mit sem változtat ezen az a tény, hogy Izrael állami létén belül cionizmusnak minősül néhány ultranacionalista és félreérthetetlenül barbár intézkedés vagy szemlélet; a kommunista rendszerek a legkritikább esetben beszélnek erről, ha a cionizmust támadják. A cionizmus számukra saját államuk zsidóságának etnikai létét, ill. annak megvallását jelenti. S hogy e lét minden totalitarizmus, minden fasiszmus számára több mint kényelmetlen, ezért a cionizmus lett az a fedőcímke, amely a történelmünkben már néhányszor felfedett zsidóüldözés szélsőséges tényét és meglétét a szovjettípusú társadalmakban leplezni igyekeznek. S nemcsak leplezni, de ugyanakkor indokolni, elmélyíteni, és szokássá is tenni.

A cionizmus, igaz, egyetlen, az európai demokráciák által befolyásolt szellem számára sem lehet túl szimpatikus, épp szélsőséges nemzeti lehetőségei és igényei miatt. De ha egy ilyen szellem cionizmusra gondol, akkor nem a kelet-európai rendszerek politikai szóhasználatában vett cionizmus jár a fejében, mert annak semmi köze a zsidók által meghirdetett nemzeti ideológiához. Az a cionizmus, amelyre Kelet-Európában ez idő szerint egyáltalán gondolni lehet, az a zsidók újbóli emberi kifosztásának álszent szofizmája, amely Oroszországban született, és az orosz kommunizmus eredendő antiszemitizmusaként él és funkcionál.

(Ara-Kovács Attila)